

یادداشت علمی

اولین گزارش زنبور *Monodontomerus aereus*

(Hym.: Torymidae) از ایران

بابک قرالی^۱، حسینعلی لطفعلی‌زاده^۲، ابراهیم ابراهیمی^۳ و مارینا زیرووا^۴

بررسی نمونه‌های پرورش یافته از شفیره‌های پروانه‌ی *Euproctus chrysorrhoea* L. در منطقه‌ی قزوین (جمع‌آوری کننده: شایان) و همچنین نمونه‌های موجود در موزه‌ی هایک میرزایانس منتج به شناسایی گونه‌ی *Monodontomerus aereus* Walker, 1834. این زنبور، پارازیت اولیه‌ی پروانه‌های خانواده‌های Tortricidae، Lymanteriidae، Lasiocampidae و پارازیت ثانویه‌ی خانواده‌های Tachinidae، Chalcididae، Braconidae و Ichneumonidae بوده و پراکنش وسیعی در منطقه‌ی پاله‌آرکتیک دارد. برخی از همنام‌های این گونه عبارتند از: *Torymus M. kashmiricus* و *Monodontomerus aereus viridanae* Mayer, 1874 Ratzburg, 1877 Narendran, 1994. خصوصیات مهم افتراقی گونه به شرح ذیل می‌باشد:

طول بدن حشرات ماده ۲/۷-۴/۵ میلی‌متر (شامل تخم‌ریز)، حشرات نر ۲/۷-۲/۱ میلی‌متر؛ رنگ عمومی بدن سبز تیره با انعکاس تیره؛ صورت عرضی و دارای شیار گونه‌ای (Malar sulcus) زیر چشم مرکب؛ آرواره‌ی بالا دارای ۳ دندان، بند قاعده‌ای شاخک (Scape) به چشم ساده میانی نرسیده و حدوداً ۳ برابر طول پدیسل، عرض بندهای اول تا هفتم فونیکول بیشتر از طول آنها؛ شیار عرضی سپرچه (Scutellar fren) کامل، ناحیه‌ی فرینال (Frenal area) ۰/۳ برابر طول سپرچه و تماماً منقوش به خطوط طولی، نوار انتهائی هموار، دارای پهنای یکسان و منقوش؛ پروپودئوم دارای فرورفتگی جانبی که تا نوکا (Nucha) کشیده شده و به دو قسمت فوقانی و تحتانی تقسیم گردیده، کارینای میانی پروپودئوم تقسیم شده و یک برجستگی ۷ شکل در حاشیه پستی ایجاد نموده؛ سطح فوقانی سلول کناری (Costal) بال جلو در نیمه‌ی انتهائی دارای ردیفی از مو و در قسمت قاعده‌ای دارای ۲ یا ۳ مو دور از هم؛ استیگما گرد و آنکوس طویل؛ سلول قاعده‌ای (Basal cell) دارای ردیفی از مو در قاعده؛ ران پای عقب دارای دندانه‌ی مشخص؛ ترزیت اول شکم صاف و صیقلی؛ تخم‌ریز بسیار کوتاه‌تر از شکم.

۱- بخش تحقیقات آفات و بیماری‌های گیاهی، مرکز تحقیقات ایلام، صندوق پستی ۳۸۶

۲- دانشگاه بین‌المللی مونپولیه، فرانسه

۳- بخش تحقیقات رده‌بندی حشرات، موسسه‌ی تحقیقات آفات و بیماری‌های گیاهی، تهران

۴- بخش سیستماتیک حشره‌خوارها، موسسه‌ی جانورشناسی شمالهزن، کیف، اکراین

این یادداشت علمی در تاریخ ۱۳۸۳/۳/۱۲ دریافت و چاپ آن در تاریخ ۱۳۸۳/۸/۱۲ به تصویب نهایی رسید.

Scientific Note

Record of *Monodontomerus aereus* (Hym.: Torymidae) from Iran

B. Gharali¹, H. A. Lotfalizadeh², E. Ebrahimi³ and M. Zerova⁴

Study of specimens reared on *Euproctus chrysorrhoea* L. pupae (Lep.: Lymanteriidae) in Qazvin region (Coll.: Shayan) and the collection of Hayk Mirzayans Museum (Plant Pests and Disease Research Institute, Evin, Tehran, Iran) resulted in the identification of *Monodontomerus aereus* Walker, 1834. This is a primarily parasitoid of Lepidoptera (Tortricidae, Lymanteriidae, Lasiocampidae) and secondarily on Tachinidae, Chalcididae, Braconidae and Ichneumonidae. This parasitoid widely distributed in the Palearctic region. Some synonyms of this species are as follows:

Torymus anephelus Ratzeburg, 1877

Monodontomerus aereus viridanae Mayr, 1874

M. kashmiricus Narendran, 1994

It's important diagnostic characters are as follows:

Body length of the female 2.7-4.5mm (including ovipositor) and of male 2.1-2.7 mm; color metallic green with black reflections; face transverse in outline, malar sulcus present, mandibles each with 3 teeth; scape not reaching median ocellus and about 3 times pedicel, F₁-F₇ wider than long; scutellar fren complete; frenal area 0.3 times scutellum and sculptured overall with longitudinal striae, apical rim even width and evenly punctuate posteriorly; propodeum with submedian depression extending to nucha, divided into distinct upper and lower fossae, median carina dorsally divided, creating slight V-shaped notch at dorsal margin; dorsal surface of costal cell in forwing with a setal row in distal half and 2-3 widely spaced setae basally; basal cell with a setal row basally; stigma roundish and unicus elongate; hind femur with a distinct tooth; first tergite polished dorsally; ovipositor much shorter than the length of metasoma.

1- Dept. of Plant Pests & Diseases Res., Agric. & Nat. Resource Res. Center, P.O. Box: 386, Ilam, Iran
2- Centre de Biologie et de Gestion des Populations (CBGP), Campus International de Baillargeut CS 30 016, 34988 Montpellier, France
3- Insect Taxonomy Research Dept., Plant Pests & Diseases Res. Institute, Evin, Tehran
4- Dept. of Entomophags Systematics, Schmalhausen Inst. of Zoology, Kiev, Ukraine